

eszközök és módszerek minél szélesebb körű elterjesztésének, a minél hatékonyabb tájékoztatásnak és oktatásnak hazánkban.

Nagy Guido

A dokumentalisták helyzete Franciaországban

Az ADBS /Association Francaise des Documentalistes et des Bibliothécaires Spécialisés = Francia Dokumentalisták és Szakkönyvtárosok Szövetsége/ harmadszor végzett felmérést a francia dokumentalisták és szakkönyvtárosok helyzetéről.

I. Módszer

Az ADBS tagjainak, valamint közvetítésük révén kb. 400-400 dokumentalistának, összesen majdnem 1300 személynek kétoldalas kérdőívet küldtek szét. 456 válasz érkezett vissza, közülük 354 az ADBS tagjaitól.

A válaszoknak több mint a fele olyan dokumentalistáktól érkezett be, akik a korábbi felmérésekben nem vettek részt.

II. A szak-struktúra

1. Foglalkoztatottak

Ez a foglalkozás egyre inkább a nők /a válaszok 85% nőktől érkezett/, és ugyanakkor lassan az idősebb korosztály területévé is válik:

- a dokumentalisták 25%-a a 25 éves életkor alatt van /míg 17,8% volt 1967-ben/;

- 36,3% pedig 40 év felett /1967-ben 28,6% volt/.

Ez az enyhe eltolódás az idősebb korosztály felé természetesnek tűnik, mivel a dokumentalisták 40%-a már 1967-ben válaszolt. Másrészt ez természetes fejlődést is mutat: az életkor szerinti struktúra a korábbi vizsgálatkor "abnormálisan" fiatal volt.

2. Diplomások

A dokumentalista szakképzettség gyakoribb, mint 1967-ben volt: a dokumentalisták 61%-ának van dokumentalista vagy könyvtárosi végzettsége /58% volt 1967-ben és 49% volt 1963-ban/. A nők 65%-a, a férfiaknak csak 41%-a ilyen végzettségű.

Fordított a helyzet az egyetemi vagy főiskolai végzettség szempontjából, mivel a férfiak 75%-nak van diplomája, a nőknél csak 67%-nak. Végso soron a dokumentalisták 69%-ának az érettségénél magasabb szintű a végzettsége és ez az 1967-es felméréshez képest emelkedést mutat.

A nők inkább választják ezt a foglalkozást, míg a férfiaknál - úgy tűnik - a körülmények játszanak befolyásoló szerepet. A férfiak 43%-ának, a nők 25%-ának van egyetemi végzettsége, de nincs dokumentalista szakképzettsége. A férfiak 32%-ának, a nők 42%-ának van ketős végzettsége, tehát egyetem és dokumentalista szakképesítés.

3. Munkafeltételek

A magánintézményekben dolgozó dokumentalisták száma 54% /1967-ben 50% volt/, az országos intézmények és a közigazgatási intézmények rovására állandóan növekszik.

A férfiak fele és a nőknek több mint egynegyed része felelős munkakört tölt be. Ezek az adatok azonban nem túl jelentősek, mert a munka mélységéről nem tudunk semmit.

Az országos intézmények dokumentalistáinak 3/4 része szakember és ezek 21%-a van felelős beosztásban. A magánintézményeknél található 71%-nyi szakembernek csak egyharmada dolgozik felelős beosztásban.

III. Fizetések

1. Fejlődés

1967 májusától 1970 júniusáig az átlagbérek 41%-kal emelkedtek. A nőknél jobban, mint a férfiaknál, ami érthető is, hiszen a nők fizetése alacsonyabb a férfiakénál.

2. A nemek szerinti szempontok

A férfiak átlagbére 35 %-kal magasabb, mint a nőké /e tekintetben a különbség csökkent, mert 1967-ben 40%, 1963-ban 50% volt a differencia/. Kb. 3 év kellett ahhoz, hogy a nők átlagbére elérje azt a szintet, ami a férfiaknál már 1967-ben megvolt. Ennek ellenére újra nő volt az, aki a felmérés idején a legmagasabb fizetést jelentette.

3. Életkor

A legalacsonyabb fizetések az életkortól függően változnak. 25 év alatt és 25-29 év között az "első bérek" találhatók, 30-49 év között ezek már általában növekednek, és végül 50 év felett további emelést érnek el.

A magasabb kiemelt bérek sokkal lépcsőzetesebben emelkednek, 40-49 év között érik el a legmagasabb szintet és 50 év felett ismét csökkenni kezdenek.

4. Munkaterület /földrajzi/

A legmagasabb bérek Párizsban a nőknél jelentkeztek és a legkiemeltebb bérek szintén Párizsban voltak megtalálhatók, noha a nők fizetése vidéken is emelkedett.

5. Működési terület

A bérek még mindig a közigazgatás területén a legalacsonyabbak. Az országos intézmények bérei majdnem megegyeznek a magánintézményekével. Az átlagbérek ebben az évben a közigazgatás területén emelkedtek a legjobban: 51%-kal, míg az országos intézményeknél 37%-kal.

6. A gyakorolt tevékenység

Egy dokumentalista, illetve szakkönyvtáros és egy dokumentációs egység vezetőjének tevékenységében mutatkozó eltérés /szolgálati vezető, központi igazgató/ az átlagbérben jelentékeny különbséget mutat. A női és férfi vezetők fizetése között is nagy az eltérés.

7. Minősítés

A technikusok és az ügyintézők fizetésénél minimális differencia mutatkozik, míg világosan elkülönül mindkettőtől a szakemberek fizetése.

8. Diplomások

Az 1967-es felmérés azt mutatta, hogy egyetemi vagy azzal egyenértékű diploma a magasabb fizetés elérését jobban biztosította, mint a könyvtárosi vagy dokumentalista szakképesítés. 1970-re ez változott s a két fizetési szint majdnem azonos grafikonvonalat mutat.

9. Bérek a tevékenységi terület és a végzettség megoszlásában

A közigazgatási szektor és az országos intézmények nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az egyetemi diplomának, mint a magánintézmények. A kezdő fizetések aszerint változnak, hogy a dokumentalista-nak egyetemi fokozata van-e, vagy csak érettségi je; a magánintézmények nem tesznek különbséget e téren. A különbség az érettségizett

és a diplomás között /különösen az országos intézményeknél/ a fizetések emelkedésének aránya szerint egyre nagyobb lesz.

Összefoglalás

A kép az új felmérés eredményei alapján sem változott jelentősen:

- a nők számának emelkedése jellemző;
- a szakemberek életkorában lassu eltolódás mutatkozik, az idősebb korosztály felé, de még így is sok a fiatal;
- a dokumentalisták gyakorlati képzettsége megerősödött, ugyanakkor növekszik a felsőfoku képzettség szintje is;
- a vezetők száma növekedett;
- figyelemreméltóan emelkedtek a bérek.

A felmérés eredményei fejlődésről tesznek tanúságot, de számos vitatható kérdés áll még fenn:

- a férfiak és a nők fizetése közötti különbségek magyarázatot, illetve korrekciót kívánnak;
- megvizsgálandó, helyes-e, hogy a szakképesítéssel rendelkező dokumentalisták alacsonyabb dotációban részesülnek, mint az egyetemi végzettségűek;
- megindokolhatók-e a legalacsonyabb fizetések?

Az ADBS úgy véli, hogy az ilyen felmérések és tanulmányok lehetővé teszik lényeges és szükséges intézkedések előkészítését, megvalósítását.

/Documentaliste, 8.k. 3.sz. 1971. p.107-120./

Csengődy Lászlóné

